

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 84/07-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. novembra 2008 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť J. K., B., zastúpeného advokátkou Mgr. A. S., B., pre namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 17 S 73/02 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 17 S 73/02 **p o r u š e n é b o l o .**

2. J. K. **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Krajský súd v Bratislave **p o v i n n ý** vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť J. K. trovy konania v sume 6 296 Sk (slovom šesťtisícdeväťdesiatšesť slovenských korún) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia na účet jeho právnej zástupkyne Mgr. A. S., B.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 146/08-12 zo 17. apríla 2007 prijal na ďalšie konanie sťažnosť J. K. (ďalej len „sťažovateľ“) pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietrahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 17 S 73/02.

Z obsahu sťažnosti okrem iného vyplýva, že:

«Sťažovateľ dňa 7. decembra 2001 podal odvolanie proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne – ústredie č. 5709106810 z 27. novembra 2001 o odňatí invalidného dôchodku. O odvolaní rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 17 S 73/02-31 z 9. septembra 2003. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 3 So 251/03 z 20. februára 2004 zrušil rozsudok krajského súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie. Vo veci bolo vykonávané znalecké dokazovanie, a to od roku 2004 do 11. apríla 2006, keď bol znalecký posudok doručený sťažovateľovi. Do dňa podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo konanie na krajskom súde skončené napriek tomu, že uplynulo 5 rokov od odvolania proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne – ústredie.»

Sťažovateľ uviedol, že konanie vedené krajským súdom pod sp. zn. 17 S 73/02, prebiehalo od roku 2002 a právoplatne skončené bolo 25. apríla 2008. Vzhľadom na jeho predmet, skutkovú a právnu povahu ho nemožno hodnotiť ako zložitú vec. Ani správanie sťažovateľa v tomto konaní nemožno hodnotiť ako správanie sťažujúce postup súdu. Podľa názoru sťažovateľa došlo k prietahom v konaní v období od 19. októbra 2004 do 7. novembra 2006. Okrem toho poukázal na neprimeranú dĺžku súdneho konania. Sťažovateľ vidí v postupe krajského súdu porušenie svojho základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy. Priznanie primeraného finančného zadostučinenia voči krajskému súdu v sume 100 000 Sk odôvodnil tým, že z dôvodu dlhotrvajúceho súdneho konania sa nachádzal v stave právnej neistoty.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k veci listom sp. zn. Spr. 3313/2007 zo 17. októbra 2008 vyjadrila predsedníčka krajského súdu, ktorá pripojila aj vyjadrenie zákonnej sudkyne:

„Súdny spis sp. zn. 17 S 73/2002 bol zákonnej sudkyňi pridelený v marci 2003 na základe dodatku k rozvrhu práce Krajského súdu v Bratislave, platného na kalendárny rok 2003 po JUDr. O. K., nakoľko vo veci bolo potrebné vykonať doplnenie dokazovania a pripraviť spis na pojednávanie. Navyše sa vyskytli problémy s ustanovením znalca z odboru zdravotníctva, odvetvia interná medicína, ktorý by vypracoval znalecký posudok, potrebný na to, aby mohol súd vo veci rozhodnúť. Preto bolo vo veci meritórne rozhodnuté na pojednávaní dňa 30. 01. 2007. Rozsudok nadobudol právoplatnosť dňa 25. 04. 2008.

Vzhľadom na stále vysoký počet došlých návrhov v dôchodkovej agende 5 Sd (v roku 2004 - 376 vecí a v roku 2005 - 537 vecí), poukázala zákonná sudkyňa na to, že spisy boli postupne riešené, pričom v danej veci sa konalo priebežne.“

Predsedníčka krajského súdu v podaní zo 14. mája 2007 a právna zástupkyňa sťažovateľa v podaní z 21. mája 2007 uviedli, že netrvajú na ústnom pojednávaní vo veci.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 253/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni uvedený stav právnej neistoty.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03, IV. ÚS 15/03), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím“.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní krajského súdu došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

Pri vyhodnotení konania vo veci vedenej krajským súdom pod sp. zn. 17 S 73/02 podľa troch označených základných kritérií ústavný súd dospel k týmto záverom:

1. Predmetom konania je odvolanie proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne – ústredie (ďalej len „Sociálna poisťovňa“) z 27. novembra 2001 o odňatí invalidného dôchodku, ktoré tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, a vec z právneho a skutkového hľadiska nevykazuje znaky náročnosti. Ústavný súd vychádzajúc z doterajšej dĺžky konania, jeho priebehu a dosiaľ dosiahnutých výsledkov konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by zdôvodňovali priebeh konania jeho zložitou.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil takú závažnú skutočnosť, ktorá by mohla byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu. Sťažovateľ bol v konaní aktívny a súčinnosť. Pri hodnotení správania sťažovateľa ako účastníka súdneho konania dospel ústavný súd k záveru, že sťažovateľ neprispel k predĺženiu doterajšej doby konania.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup krajského súdu. Ústavný sa zaoberal postupom krajského súdu v posudzovanej veci nielen z hľadiska sťažovateľom namietaných (označených) období, ale aj z hľadiska celkového priebehu posudzovaného súdneho konania.

Z rozboru veci vyplýva, že 26. apríla 2002 začalo konanie na krajskom súde. Rozsudkom krajského súdu č. k. 17 S 73/02-31 z 9. septembra 2003 bolo rozhodnutie Sociálnej poisťovne potvrdené. Dňa 12. novembra 2003 sťažovateľ podal odvolanie proti rozsudku krajského súdu. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením č. k. 3 So 251/03-51 z 20. februára 2004 zrušil rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd rozsudkom č. k. 17 S 73/02-113 z 30. januára 2007 zrušil rozhodnutie Sociálnej poisťovne a vec jej vrátil na ďalšie konanie. Dňa 27. apríla 2007 sťažovateľ podal odvolanie proti rozsudku krajského súdu v časti trov konania. Najvyšší súd uznesením č. k. 7So/99/2007-129 z 27. marca 2008 rozsudok krajského súdu potvrdil. Rozsudok krajského súdu v spojení s uznesením najvyššieho súdu nadobudol právoplatnosť 25. apríla 2008.

Ústavný súd zistil, že v tomto konaní došlo k nečinnosti krajského súdu, a to od 19. októbra 2004, keď sa konalo pojednávanie, do 21. februára 2005, keď krajský súd vydal uznesenie o ustanovení znalca (nečinnosť 4 mesiace), a od 24. júna 2005, keď ustanovený znalec MUDr. J. D. oznámil krajskému súdu, že znaleckú činnosť už nevykonáva, do 7. novembra 2005, keď krajský súd ustanovil za znalca MUDr. D. L. (nečinnosť 4 mesiace). Celková nečinnosť krajského súdu je v trvaní 8 mesiacov.

Z predloženého spisu vyplýva, že najvyšší súd opakovane vo veci zrušoval rozsudok krajského súdu, konanie na oboch stupňoch súdov trvalo spolu od 22. februára 2002 do 25. apríla 2008, keď rozhodnutie krajského súdu nadobudlo právoplatnosť. Je ústavne neakceptovateľné, aby konanie v stanovenej veci trvalo 6 rokov.

Ústavný súd preto po zvážení všetkých okolností pri hodnotení postupu krajského súdu, najmä s prihliadnutím na doterajšiu dobu konania a na skutočnosť, že celková dĺžka konania (6 rokov) nemôže byť považovaná za zodpovedajúcu požiadavke konania bez zbytočných prietáhov, ako to vyžaduje čl. 48 ods. 2 ústavy. Uvedené okolnosti sú dostatočné na to, aby oprávnili ústavný súd k záveru, že právna vec sťažovateľa nebola prerokovaná bez zbytočných prietáhov a že postupom krajského súdu bolo porušené jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva a slobody porušil, vo veci konal [podobne aj § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde].

Vzhľadom na to, že konanie vedené krajským súdom pod sp. zn. 17 S 73/02 bolo právoplatne skončené 25. apríla 2008, ústavný súd neuložil krajskému súdu povinnosť konať bez zbytočných prieťahov.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovateľ v sťažnosti žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk voči krajskému súdu, pričom poukázal najmä na doterajšiu dĺžku konania pred krajským súdom.

Podľa názoru ústavného súdu nemožno spravodlivo žiadať, aby fyzická osoba 6 rokov (z toho na krajskom súde 5 rokov a 1 mesiac) čakala na výsledok konania o preskúmaní rozhodnutia Sociálnej poisťovne. U sťažovateľa oprávnene takýto postup krajského súdu vyvoláva stav právnej neistoty. Vychádzajúc z tohto pohľadu na pozíciu sťažovateľa, z princípov spravodlivosti a spôsobu zavŕšenia ochrany základných práv sťažovateľa, ako aj z konkrétnych okolností tohto prípadu ústavný súd dospel k záveru, že finančné zadosťučinenie v sume 40 000 Sk, ktoré je krajský súd povinný zaplatiť v súlade s výrokom tohto nálezu sťažovateľovi, je primeraným zadosťučinením spojeným s porušením jeho základného práva.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou. Právna zástupkyňa sťažovateľa si v sťažnosti uplatnila trovy konania v sume 10 130 Sk, ktoré bližšie špecifikovala.

Základom na výpočet náhrady za úkon právnej služby je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2006 v sume 17 822 Sk.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania v sume 6 296 Sk z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby v hodnote po 2 970 Sk (príprava a prevzatie vecí a písomné vyhotovenie sťažnosti). Ďalej ústavný súd priznal právnej zástupkyňi sťažovateľa dvakrát náhradu režijného paušálu za jeden úkon po 178 Sk podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Ústavný súd vyslovil povinnosť krajského súdu uhradiť trovy právneho zastúpenia právnej zástupkyňi sťažovateľa.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. novembra 2008